

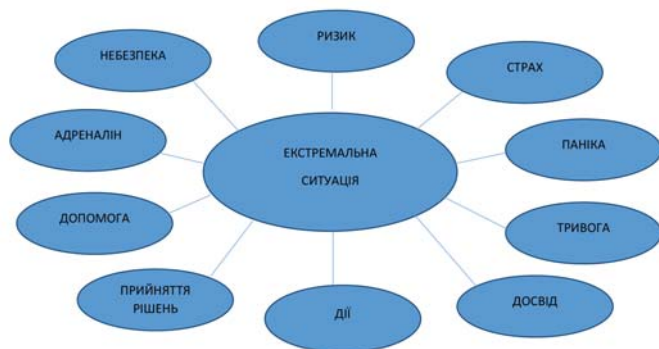
Наталія Файчак,
учитель зарубіжної літератури,
учитель-методист,
Дрогобицький науковий ліцей імені Богдана Лепкого
Львівська область

На що здатна людина? Літературні вправи за романом Жуль Верн «П'ятнадцятирічний капітан» (6 клас)

УДК 373.5.016:821.09(44)(092)ВЕРН
<https://doi.org/10.33989/3083-6387.2025.3.336586>

1. Вправа «Асоціативне гроно».

Дік Сенд і його команда потрапили в екстремальну ситуацію. Складіть асоціативне гроно до поняття «екстремальна ситуація».

Екстремальна ситуація (ЕС) (від лат. *extremus* крайній) — сукупність умов і обставин, що виходять за рамки звичайних, які ускладнюють або роблять неможливою життєдіяльність індивідів або соціальних груп.

Екстремальна ситуація — це найбільш складні і небезпечні ситуації, які вимагають для захисту життя і здоров'я людини напруги всіх її фізичних і духовних сил, вимагають негайних дій.

© Наталія Файчак, 2025

2. Вправа «Аукціон ідей» (робота в групах).

Одним із найнебезпечніших почуттів, яке охоплює людину в екстремальній ситуації, є почуття *страху*. Обговоріть і дайте поради.

- 1 група — як побороти страх;
- 2 група — як правильно приймати рішення;
- 3 група — навести приклади екстремальних ситуацій з роману і ті, які можуть трапитися в реальному житті.

Звіти груп

1 група — Поради

Я	зберігати спокій
К	
Д	зробити кілька глибоких вдихів і видихів, наче п'ємо повітря через соломинку
О	
Л	полічити до 10 (100)
А	
Т	переключити увагу
И	
С	зміцнювати віру у власні сили (самонаказ, самонавіювання)
Т	підбадьорювати себе (вимовити вголос важливі номери телефонів, імена рідних, друзів, заспівати пісню тощо)
Р	
А	молитися
Х	
	шукати вихід, діяти

2 група — Уміння приймати рішення

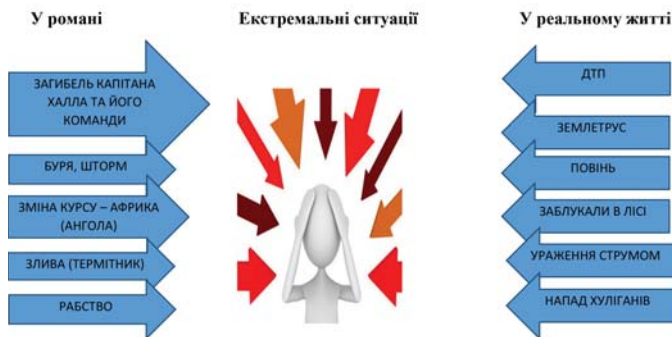
Рішення є:

- прості (яке морозиво купити);
- щоденні або звичні (читати чи гуляти);
- складні — ті, що можуть мати серйозні наслідки, впливають на долю людини.

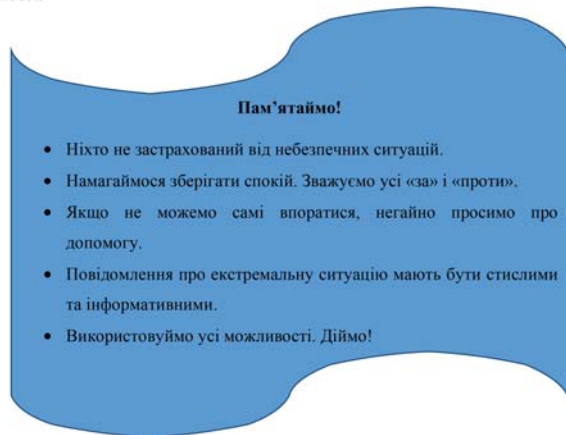
Для прийняття зваженого рішення у складних ситуаціях допоможе «правило світлофора».

3 група

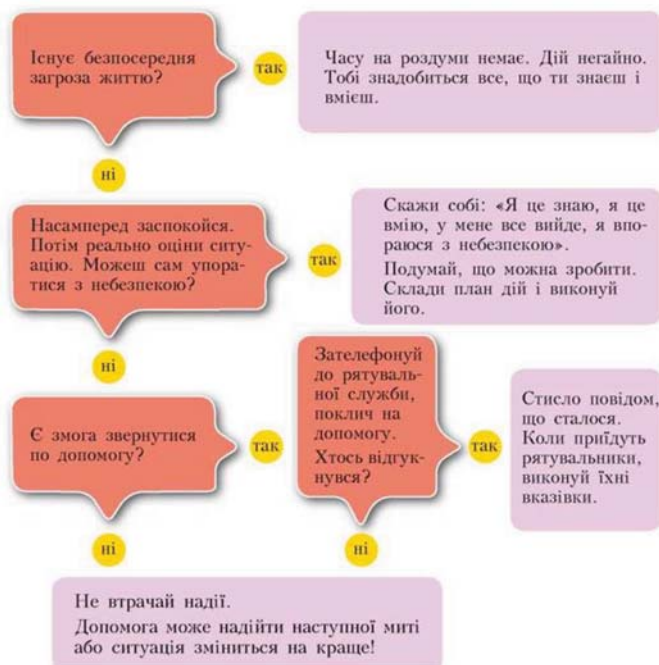

Висновок

3. Вправа «3 ключові слова».

Опрацюйте блок-схему, потренуйтеся. Зіставте ваші дії з діями Діка Сенда.

Назвіть 3 ключові слова (поняття), які необхідні в екстремальних ситуаціях.

- ✓ Самовладання
- ✓ Відповідальність
- ✓ Дія

4. Вправа «Сильні і слабкі сторони» (елементи SWOT-аналізу)

Проаналізуйте сильні і слабкі сторони команди Діка Сенда. Чи можна їх назвати справжньою командою? Аргументуйте.

Сильні сторони	Слабкі сторони
Які якості, риси характеру допомогли подолати труднощі? Завдяки чому протистояли силам зла? Що було найціннішим?	Чому Дік був незадоволеним собою? Що було «слабкою ланкою» команди? Чи варто було брати на борт неперевірену людину?
Можливості	Загрози, ризики
Що було стимулом діяти, не опускаючи руки? Як п'ятнадцятирічний капітан досягнув мети, «виконав обіцянку»? Чи залежить наше життя від вибору?	З чим найжахливішим зіткнулися Дік і його команда? Якби не цікавість кузена Бенедикта, спритність і велике серце Геркулеса, як склалася б доля героїв?

Літературні вправи

Висновок (метод «ПРЕС»): команду Діка Сенда можна вважати справжньою, оскільки 15-річний капітан виявився відповідальним лідером, а всі мали спільну мету — вижити і повернутися додому. Члени команди допомагали, підтримували одне одного, не навиділи работоргівлю, цінували дружбу. Отже, коли люди мають спільну мету, кожен самовіддано працює на результат, їх можна назвати командою.

5. Вправа «Уроки гусей»

Як діяти в команді, ми можемо навчитися й у тварин. Опрацюйте «уроки гусей», зіставте з роботою команди Діка Сенда, зробіть висновки.

1. Махаючи крилами, гуси, які летять на чолі зграї, створюють підйомний потік для тих птахів, що летять за ними. V-подібна будова зграї приблизно на 70 відсотків зменшує зусилля під час польоту порівняно з тим, якби гуси летіли по-одиночці.

Урок: той, хто рухається в одному напрямку з іншими, досягає бажаного швидше і легше, тому що інші члени команди створюють для нього сприятливі умови.

2. Якщо птах випадає зі зграї і починає летіти сам по собі, він одразу відчуває опір вітру і сповільнює рух. Тому намагається якнайшвидше повернутися в зграю.

Урок: краще залишитися в команді з тими, хто рухається у тому самому напрямку, бути готовим приймати допомогу і самому надавати її іншим членам команди.

3. Коли птах, що летить попереду, втомлюється, він повертається у зграю, а на його місце стає інший.
- Урок: якщо учасники команди по черзі виконуватимуть найскладнішу роботу, це піде на користь усій команді.*

4. Якщо гуску підстрілили або вона захворіла, зграю залишають ще два птахи. Вони летять за слабкою, допомагають і захищають її, аж поки вона одужає або помре.

Урок: треба підтримувати одне одного і в радості, і в горі.

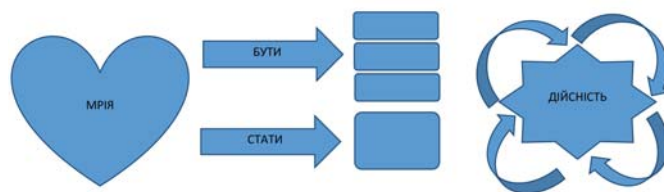
6. Вправа «Коло думок».

- Чи вдалося б Дікові самотужки подолати труднощі?
- Чи важливо у наш час бути в команді? Чи не знецінює це особистість?

7. Вправа «Вустами героя».

Зі слів Діка Сенда скласти пам'ятку, заповнити схему, як досягти мети, здійснити мрію.

Учитель-методист
Наталія Файчак з учнями

8. Вправа «Контракт»

Уклади свій особистий контракт.

Я, _____, обіцяю собі бути терпимим до людей, не схожих на мене своїм зовнішнім виглядом, звичками, манерою поведінки, національністю, релігією або чимось іншим.

Віднині я буду _____

Я більше не буду _____

Переконалий _____

Звертаюся до усіх людей _____

9. Вправа «Цитатна доріжка».

БЕЗ МЕТИ ТИ ЗАЛИШАЄШСЯ ТИМ, КИМ І БУВ. З МЕТОЮ СТАЄШ ТИМ, КИМ ХОЧЕШ СТАТИ.

Леві

НАЙКРАЩИЙ СПОСІБ ПЕРЕДБАЧИТИ МАЙБУТНЄ – ЦЕ ЙОГО СТВОРИТИ.

Стівен Кові

БУТИ ТИМИ, КИМ МИ Є, І СТАВАТИ ТИМИ, КИМ МОЖЕМО СТАТИ, Є ЄДИНОЮ МЕТОЮ ЖИТТЯ.

Р. Стівенсон

КОЖЕН КОВАЛЬ СВОЄЇ ДОЛІ.

Аппій

ПРО ЩО Б ВИ НЕ МРІЯЛИ, ХАЙ ЩО Б НЕ ХОТІЛИ РОБИТИ – ПОЧИНАЙТЕ. ЗУХВАЛІСТЬ ДІІ ГЕНІАЛЬНА, МОГУТНЯ І ЧАРІВНА. ПОЧИНАЙТЕ ВЖЕ.

Гете

ЧІЛЬНА МЕТА ЛЮДИНИ – ЖИТИ, А НЕ ІСНУВАТИ.

Джек Лондон

ЯКЩО МОЖЕТЕ ПРО ЩОСЬ МРІЯТИ, МОЖЕТЕ ЦЕ І ВТІЛИТИ. ЯКЩО МОЖЕТЕ ЩОСЬ УЯВИТИ, ТО МОЖЕТЕ ТАК І ЗРОБИТИ.

Д. Біллінгтон

За висловлюваннями видатних людей створіть пам'ятку (алгоритм) для себе і друзів, як досягти мети, здійснити мрію.

10. Вправа «Ланцюг».

Створіть своєрідний «ланцюг рабства» цитатами з роману, висловіть свої емоції за допомогою смайлів, прокоментуйте.

11. Вправа «Моя позиція».

Висловіть свою думку, аргументуйте.

ПРАЦЯ – ЦЕ ЗАКОН ЖИТТЯ?

У ВСІХ ЛЮДЕЙ КРОВ ЧЕРВОНОГО КОЛЬОРУ?

ЗАКОН, ЯКОГО Б ДОТРИМУВАЛИСЯ УСІ, ЯКИЙ?